

Voorlichten: het museum naar buiten brengen

Nederlandse museums kennen pas sinds kort een zelfstandige afdeling Voorlichting. Op het Instituut en het Museum voor de Tropen na, dat – door zijn bijzondere structuur – al aan het begin van deze eeuw zulk een afdeling had, werd het voorlichtingswerk doorgaans ondergebracht bij andere diensten van het museum: de educatieve dienst, de bibliotheek, het secretariaat en – vooral bij kleine museums – de directie zelf. Het Rijksmuseum behartigde zijn voorlichting lange tijd via het Secretariaat, maar tegen het eind van 1965 werden stappen ondernomen om te komen tot het benoemen van een speciale voorlichtingsambtenaar. Op 1 augustus 1969, vlak voor de opening van de grote Rembrandttentoonstelling, werd de eerste voorlichtingsambtenaar benoemd. Daarmee volgde het Rijksmuseum een internationale tendens. De eerste museums in Europa die een speciale afdeling voorlichting kregen – kort na de oorlog – waren het Victoria and Albert Museum en de Tate Gallery in Londen. In de Verenigde Staten geven veel museums de voorlichting in handen van een (gespecialiseerd) public relations bureau buiten het eigen bedrijf. In ons land werd twee jaar geleden een Werkgroep Museumvoorlichters opgericht, die thans opereert binnen het kader van de Nederlandse Museumvereniging; tijdens het congres van de ICOM in Kopenhagen van juni 1974 kwam een internationaal comité van 'museumvoorlichters' tot stand, dat op het ogenblik in de westelijke en de derde wereld zo'n 150 leden telt (de Oosteuropese landen en China zijn – nog – niet vertegenwoordigd, omdat men daar voorlichting beschouwt als staatszaak). Een museumvoorlichter heeft, kort samengevat, tot taak het publiek 'naar binnen te praten'. Hij doet dat in voortdurend overleg met directie en staf op vele en velerlei wijzen: door het beleggen van persconferenties en het uitgeven van persdocumentatie bij tentoonstellingen en bijzondere evenementen, door het begeleiden van journalisten van pers, radio en televisie, door adverteren, door het ontwerpen van publiciteitscampagnes, het schrijven van artikelen, folders en teksten voor affiches en wat dies meer zij. Ook de

interne voorlichting (bijvoorbeeld het uitgeven van een personeelsorgaan) hoort tot zijn taak – maar verreweg het grootste deel van zijn werk is naar buiten toe gericht: is het publiek eenmaal binnen, dan zal het doorgaans worden begeleid (in persoon of in tekst) door educatieve diensten of gidsen-organisaties, voor zo ver een museum niet over eigen rondleiders beschikt.

Het is duidelijk, dat de grenzen waarbinnen een museumvoorlichter werkt, dikwijls bijzonder vaag zijn. Voor een museum op technisch, godsdienstig, natuur-historisch of theater-gebied zullen aan de voorlichter veelal heel andere eisen worden gesteld, dan aan die van een kunstmuseum. Voor het laatste lijkt het ons duidelijk, dat de voorlichter weliswaar sterk geïnteresseerd is in kunst, maar zich bepaald niet op het terrein van de kunsthistoricus mag bewegen. Hij moet voor het museum de contacten met de buitenwereld leggen en in stand houden, zó, dat een zo groot mogelijk publiek het museum en de daarin gehouden tentoonstellingen (die dikwijls de resultaten zijn van het in het museum verrichte wetenschappelijk werk) te zien krijgt.

Het ligt in de lijn der verwachting dat elk museum op den duur zal komen tot een eigen taakomschrijving van het werk van de voorlichter. Inmiddels tracht de internationale ICOM-commissie te komen tot een aantal vuistregels die – na een enquête die per 1 juli van dit jaar zal zijn afgesloten – ter discussie aan de deelnemende leden zal worden voorgelegd, om tenslotte tijdens de volgende plenaire vergadering van de ICOM (1977) in een rapportage aan de orde te worden gesteld.

Internationaal gezien zijn de 'museumvoorlichters' derhalve thans in het discussiestadium, waarin zich een aantal jaren geleden de educatieve diensten bevonden. Uitwisseling van zakelijke gegevens, ervaringen en ideeën zullen, naar wij hopen, in de komende twee jaar leiden tot een duidelijke afbakening van het voorlichtende werk, dat museums – van zeer klein tot zeer groot – te doen hebben.